

ДОВІДКА
про стан виконання у 2023 році Плану заходів з реалізації
у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Тернопільської області
на 2021-2027 роки

В області на засадах смарт-спеціалізації розроблена та діє Стратегія розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки та план заходів з її реалізації у 2021-2023 роках, затверджена рішенням Тернопільської обласної ради від 03 грудня 2020 року № 16.

До даного документу увійшло 128 технічних завдань.

У 2023 році у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України значно зменшились видатки державного бюджету, які спрямовувались на реалізацію проектів регіонального розвитку області. Зокрема скорочено фінансування за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію інфраструктурних проектів та розвиток об'єктів соціально-культурної сфери, коштів державного фонду регіонального розвитку, коштів дорожнього фонду та інших, які виступали основним фінансовим інструментом реалізації завдань Стратегії розвитку Тернопільської області.

У звітному періоді реалізовувались 521 проект на загальну суму 3,9 млрд гривень.

Враховуючи запровадження проектного підходу з підготовки Плану заходів, він реалізовувався за трьома програмами, взаємоузгодженими зі Стратегічними цілями Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки, Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки та іншими важливими аспектами розвитку області.

Програмою 1 „Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення” у 2023 році реалізовувалось 256 проектів на загальну суму 1,6 млрд гривень.

Зокрема, за напрямом **Підвищення стандартів надання базових послуг для забезпечення життєдіяльності населення** вдалось покращити матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я, модернізувати галузь медицини, покращити якість надання медичної допомоги та підвищити кваліфікацію спеціалістів.

Лікувально-профілактичну допомогу населенню області надає широка мережа закладів охорони здоров'я, з урахуванням нових викликів та потреб. Упорядкування мережі та ліжкових потужностей лікарень в області відбувалося за рахунок реорганізації малопотужних, економічно нерентабельних закладів. В області зареєстровано 100 закладів охорони здоров'я системи Міністерства охорони здоров'я України, 3 заклади підготовки медичних кадрів, база спецмедпостачання та 6 закладів, які знаходяться в стадії ліквідації.

З початку воєнного стану у лікувальні заклади області працевлаштовано 260 внутрішньо переміщених осіб, з них 123 лікарів, 77 середніх медичних працівників та 60 інших працівників (не медики). Одночасно, мобілізовано

136 працівників закладів охорони здоров'я області, з яких 62 лікарів, 39 – середнього медперсоналу, 44 – інші особи.

За місцями перебування внутрішньо переміщених осіб закріплено медичних працівників лікувальних закладів, які надають медичну допомогу, здійснюють вакцинацію, проводять лекції на медичну тематику та роз'яснювальну роботу. За період з 24 лютого 2022 року зафіксовано більше 111 тис. випадків звернень внутрішньо переміщених осіб за медичною допомогою.

Також на території області функціонує 7 мобільних бригад Червоного Хреста (в складі лікаря-терапевта, медичної сестри, психолога, гінеколога та водія), які надають медичну та психологічну допомогу внутрішньо переміщеним особам. Впродовж 2023 року здійснено 1038 виїздів мобільних бригад у місця перебування внутрішньо переміщених осіб та проконсультовано 42004 особи (10601 з них внутрішньо переміщена особа).

За рахунок коштів місцевих бюджетів в сумі 22,3 млн гривень та інших джерел фінансування в сумі 3,6 млн гривень здійснено капітальні, поточні, косметичні ремонти та модернізацію в 10 закладах охорони здоров'я Хоростківської, Підволочиської, Бережанської, Тернопільської та Скалатської територіальних громад.

В жовтні 2023 року в рамках проєкту USAID „Розбудова стійкої системи громадського здоров'я” відкрито Центр здоров'я та психосоціальної підтримки при комунальному неприбутковому підприємстві „Заліщицький центр первинної медико-санітарної допомоги” з п'ятьма філіями у селах Синьків, Торське, Новосілка, Добрівляни, Зозулинці. Сума використаних грантових коштів становить 1,3 млн гривень. Впродовж функціонування Центру надано 446 індивідуальних консультацій та 5 психологічних тренінгів, в яких взяло участь 132 особи.

Також, в рамках виконання бюджетної програми „Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру” для комунального неприбуткового підприємства „Тернопільський обласний клінічний онкологічний диспансер” придбано систему лінійного прискорювача загальною вартістю 43 млн гривень.

Міністерство охорони здоров'я України відповідно до Угоди про позику між Україною і Міжнародним банком реконструкції та розвитку здійснює реалізацію проєкту „Додаткове фінансування проєкту „Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей”. Відтак, в рамках цього проєкту Тернопільська область в листопаді 2023 року отримала 2 комп'ютерних томографи загальною вартістю 20,5 млн гривень для комунальних неприбуткових підприємств „Тернопільська обласна дитяча клінічна лікарня”, „Тернопільська обласна клінічна психоневрологічна лікарня”.

За рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проєктування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування, ремонт об'єктів будівництва громадського призначення, соціальної сфери, культурної спадщини, житлово-комунального господарства, інших об'єктів, що мають вплив на життєдіяльність населення в сумі 31,7 млн гривень та коштів обласного бюджету в сумі 9,7 млн гривень проведено реконструкцію з прибудовою

приміщень Тернопільської обласної комунальної клінічної психоневрологічної лікарні - обласного комунального центру морфологічних досліджень та судово-медичних експертиз і реконструкцію корпусу А комунального некомерційного підприємства „Тернопільська обласна клінічна психоневрологічна лікарня” Тернопільської обласної ради за адресою вул.Тролейбусна,14, у місті Тернопіль.

Також, за рахунок коштів міжнародної допомоги отримано медичну гуманітарну допомогу від Уряду Чеської республіки та Фондації Швеція-Україна на загальну суму 139,5 млн гривень.

У 2023 році отримано в якості благодійної допомоги від європейських партнерів понад 990 одиниць обладнання на суму 56,1 млн гривень, а також від партнерів United24 – 313 одиниць високовартісного обладнання на суму – 21,7 млн гривень. За рахунок обласного бюджету закуплено 16 одиниць обладнання на суму 16,4 млн гривень.

В галузі охорони здоров'я у звітному періоді реалізовувались комплексна програма „Здоров'я населення Тернопілля на 2022-2026 роки” і програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Тернопільської обласної ради на 2021-2023 роки. Кошти цих програм в сумі 59,2 млн гривень в основному були спрямовані на забезпечення: оновлення та модернізацію матеріально-технічної бази комунального неприбуткового підприємства „Більче-Золотецька обласна лікарня реабілітації імені В.Г.Вершигори”; радіологічного відділення комунального неприбуткового підприємства „Тернопільський обласний клінічний онкологічний диспансер” з обов'язковою перезарядкою та технічним обслуговування апаратів променевої терапії; проведення капітальних ремонтів та реконструкцію і реставрацію: комунального неприбуткового підприємства „Тернопільська обласна клінічна лікарня”; комунального неприбуткового підприємства „Більче-Золотецька обласна лікарня реабілітації імені В.Г.Вершигори”; закупівлю високовартісного обладнання для комунального неприбуткового підприємства „Тернопільська обласна дитяча лікарня” та комунального неприбуткового підприємства „Більче-Золотецька обласна лікарня реабілітації ім. В.Г. Вершигори”; проведення комплексної діагностики туберкульозу бактеріоскопічним та рентгенологічним обстеженнями шляхом виїзду флюоромобіля у територіальні громади; надання гемотрансфузіологічної допомоги хворим на муковісцидоз; забезпечення дітей віком до 1 року, які народжені ВІЛ-інфікованими матерями, штучними молочними сумішами; проведення дослідження на маркери вірусних гепатитів В і С у людей, які живуть з ВІЛ та інше.

Військова агресія російської федерації проти України завдає непоправної шкоди соціальній безпеці громадян, відтак особлива увага органів державної влади приділяється питанню надання підтримки соціально вразливим верствам населення та удосконаленню наявного переліку соціальних послуг.

З метою забезпечення надання якісних соціальних послуг соціально-незахищеним верствам населення області у 2023 році реалізовувались заходи щодо створення сприятливих соціально-економічних, медичних, культурних, організаційних та правових умов і гарантій для реалізації прав ветеранів війни і праці, людей похилого віку, мало захищених верств населення, учасників

антитерористичної операції та членів їх сімей, забезпечення якісного оздоровлення і відпочинку дітей.

Зокрема, Кластером з питань управління та координації місцями тимчасового проживання та партнерами надано підтримку 32 колективним центрам проживання, що дозволило охопити близько 4 тис. осіб.

17 березня 2023 року обласною військовою адміністрацією спільно з благодійною організацією „Благодійний фонд „Стабілізуєш СуппортСервісез” в рамках програми „Єднання заради дії”, що впроваджується IREX в Україні, за фінансової підтримки Державного департаменту США проведено Міжнародний форум „Інтеграція внутрішньо переміщених осіб на Тернопільщині: дієві інструменти та роль Ради ВПО”. Захід відвідало понад 100 осіб, зокрема, внутрішньо переміщені особи, представники місцевих та міжнародних гуманітарних організацій, підприємці, в тому числі ВПО, представники територіальних громад області. В ході заходу здійснено огляд поточної ситуації щодо роботи з ВПО у регіоні, презентовано Координаційну онлайн-платформу гуманітарних потреб внутрішньо переміщених осіб у Тернопільській області та програми підтримки ВПО міжнародними організаціями у 2023 році на території області, обговорено переваги та роль Ради ВПО, проведено панельні дискусії на теми: „Кар'єрні перспективи для ВПО, роль та можливості бізнесу у підтримці ВПО в Тернопільській області”, „Соціальна, гуманітарна, психологічна, юридична підтримка, адаптація та інтеграція ВПО у 2023 році”, „Кращі практики роботи із ВПО на рівні територіальної громади та успішні кейси інтеграції ВПО”.

Обласною військовою адміністрацією у партнерстві з УКГС ООН в Україні розроблено „Координаційну онлайн-платформу гуманітарних потреб внутрішньо переміщених осіб у Тернопільській області” українською та англійською мовами.

Дана платформа представляє актуальну інформацію про потреби внутрішньо переміщених осіб в громадах області, відсоткове співвідношення загальних потреб по громадах області, поточну кількість внутрішньо переміщених осіб в громадах, дані в розрізі зведених потреб регіону.

Координаційна онлайн платформа забезпечує максимальну прозорість і відкритість даних та знаходиться у широкому доступі на сайті адміністрації у розділі: „Діяльність – Міжнародне співробітництво”.

З метою забезпечення внутрішньо переміщених житлом обласною військовою адміністрацією розробляється „Онлайн-платформа об'єктів нерухомості територіальних громад Тернопільської області для переоблаштування під житло для ВПО”, яка теж буде розміщена у широкому доступі на сайті адміністрації.

В рамках роботи Тернопільської обласної організації Товариства Червоного Хреста України у проєкті Швейцарського Червоного Хреста „Підготовка до зими” розпочато реконструкцію приміщень з метою забезпечення ВПО житлом довготривалого користування, зокрема:

реконструкція першого поверху Петриківського обласного геріатричного пансіонату (с. Петриків, Великоберезовицька територіальна громада), кошторисна вартість - 3,3 млн гривень, укладено Меморандум про співпрацю між Тернопільською обласною організацією Товариства Червоного Хреста

України, Тернопільською обласною радою, Петриківським обласним геріатричним пансіонатом та Швейцарським Червоним Хрестом;

реконструкція двоповерхового приміщення адміністративного будинку в с. Козівка (Великогаївська територіальна громада), кошторисна вартість - 14 млн гривень, укладено Меморандум про співпрацю між Тернопільською обласною організацією Товариства Червоного Хреста України, Великогаївською сільською радою та Швейцарським Червоним Хрестом.

У місті Чортків в рамках реалізації проєкту „Підтримка ЄС для нагальних потреб розміщення внутрішньо переміщених осіб в місті Чортків” за підтримки NEFKO в якості виконавчої організації в рамках Інвестиційної платформи сусідства („NIP”) передбачено створення соціального житла, а саме: 39-ти smart- квартир для розміщення ~170 осіб. Проєкт включає повну реконструкцію 2-х приміщень: будівлі харчоблоку-їдальні та приміщення колишнього гуртожитку Чортківської гімназії № 3 ім. Р. Ільяшенка. Сума грантового фінансування проведення робіт складає 1 млн 960 тис. євро.

Протягом 2023 року кейс менеджмент міжнародної неурядової організації „Medair” на території охопив усі громади області, зокрема в інфраструктурному секторі велась робота за 2 напрямками:

1. ремонт центрів колективного проживання: Тербовлянський фаховий коледж культури і мистецтв (м. Тербовля), Відокремлений структурний підрозділ „Зборівський фаховий коледж” (м. Зборів), Кременецький медичний фаховий коледж ім. Арсена Річинського(м. Кременець), Тернопільський навчально-курсний комбінат (м. Кременець), Кременецький Волинський лицей ім.Нестора Літописця (м. Кременець), Тернопільське вище професійне училище ім. М. Паращука (м. Тернопіль), Тернопільське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі (м. Тернопіль), Державний навчальний заклад „Почаївське вище професійне училище” (м. Почаїв),Бережанський агротехнічний інститут (м. Бережани);

2. ремонт індивідуальних будинків найбільш вразливих категорій ВПО: 43 будинки.

Також, здійснено поточний ремонт системи опалення у Буданівському психоневрологічному будинку-інтернаті із заміною трубопроводів опалення до 1 і 2 корпусів за рахунок коштів обласного бюджету в сумі 500 тис. гривень.

Крім цього, на придбання медикаментів, технічних засобів для пільгових категорій населення Великоберезовицької територіальної громади та відшкодування вартості ліків, виплату допомог на лікування, поховання військовослужбовців Скалатської територіальної громади було спрямовано 2,9 млн гривень коштів місцевих бюджетів.

В рамках обласної програми підтримки осіб, які брали участь в антитерористичній операції, операції об'єднаних сил, членів сімей загиблих під час проведення антитерористичної операції та операції об'єднаних сил, членів сімей Героїв Небесної Сотні, постраждалих учасників Революції Гідності на 2020-2024 роки забезпечено: покращення матеріального становища 206 членів сімей загиблих під час проведення АТО, ООС, членів сімей Героїв Небесної Сотні; виплату одноразової грошової допомоги 428 особам на поховання члена

сім'ї - жителя області, який брав безпосередню участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України у розмірі 25 тис. гривень; лікування та придбання медикаментів для 1696 учасників АТО та ООС, учасників-добровольців АТО, учасників бойових дій-добровольців, членів сімей загиблих (померлих) під час АТО, ООС, членів сімей Героїв Небесної Сотні, постраждалих учасників Революції Гідності у медичних закладах області; реабілітаційне лікування та оздоровлення 5768 осіб вказаної категорії. Виплачено компенсацію в розмірі 263,8 тис. гривень за навчання 18 особам, які навчаються на контрактній основі у закладах вищої освіти спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області.

Загальна сума використаних коштів становить 14,9 млн гривень.

Також, кошти обласної комплексної програми соціальної підтримки малозахищених верств населення „Турбота” на 2021-2025 роки в сумі 10,5 млн гривень були спрямовані на надання матеріальної допомоги: 1111 особам, які постійно проживають на території області, перебувають у складному матеріальному становищі внаслідок стихійного лиха, нещасного випадку, важкого захворювання, інших складних обставин; 524 мобілізованим особам, учасникам АТО, ООС, учасникам-добровольцям АТО, ООС, їх сім'ям, сім'ям загиблих (померлих) учасників АТО, ООС, учасників-добровольців АТО, ООС, членам їх сімей, постраждалим учасникам Революції Гідності, членам сімей Героїв Небесної Сотні. 418 особам надано нецільову матеріальну допомогу. Надано фінансову підтримку 3 обласним громадським організаціям інвалідів, забезпечено організацію роботи благодійного фонду „Карітас”.

В рамках обласної програми „Ветеран” на 2020-2024 роки забезпечено: покращення матеріально-побутових умов проживання 277 ветеранів війни, праці, військової служби, органів внутрішніх справ, Збройних Сил України, реабілітованих жертв політичних репресій, дітей війни, а також 80 ветеранів ОУН – УПА; надання щомісячної допомоги 33 сім'ям загиблих в Афганістані; надання фінансової підтримки 3 громадським організаціям, на що спрямовано 2,2 млн гривень коштів обласного бюджету.

В області реалізовувалась обласна програма підтримки та розвитку патронажної служби в Тернопільській області на 2022-2026 роки. За рахунок коштів цієї програми в сумі 559,8 тис. гривень забезпечено діяльність Тернопільської обласної організації Товариства Червоного Хреста України.

Крім цього, в рамках обласної комплексної програми підтримки внутрішньо переміщених осіб в Тернопільській області на 2023-2025 роки забезпечено виплату щомісячної допомоги сім'ям загиблих (померлих) захисників і захисниць України, котрі зареєстровані як внутрішньо переміщені особи на території області на загальну суму 51 тис. гривень.

З метою попередження правопорушень у дитячому середовищі та насильства над дітьми в області діє обласна комплексна програма підтримки сім'ї, запобігання домашньому насильству та протидії торгівлі людьми до 2025 року, в рамках якої за рахунок коштів обласного бюджету в сумі 422,1 тис. гривень та співфінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів в сумі 198,4 тис. гривень

проведено культурно-мистецькі заходи з нагоди Дня Матері, Дня сім'ї, Дня Святого Миколая, культурологічні, благодійні і соціальні акції з питань сім'ї; організовано семінари та тренінги з питань підвищення ролі батька у вихованні дітей, проведено заходи до Всеукраїнського свята „День батька”. Працівники Тернопільського обласного центру соціальних служб взяли участь в організації та проведенні благодійної акції „З турботою про дитину” для дітей, батьки, яких стримували агресію російської федерації проти України. Відкрито Національну гарячу лінію із попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації. Проведено інформаційно-просвітницькі кампанії серед сімей, в яких виховуються діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, щодо запобігання домашньому насильству та жорстокому поводженню з дітьми. Надано консультаційну допомогу особам, постраждалим від домашнього насильства.

Водночас, в умовах воєнного стану з території області евакуювались за кордон 3 дитячі будинки сімейного типу (18 дітей), 5 прийомних сімей (7 дітей), 36 сімей опікунів та піклувальників (41 дитина).

Разом з тим, у Тернопільську область прибули 4 заклади для дітей з інших територій (Дніпропетровської, Київської та Кіровоградської областей).

Також, на територію області перемістилися 5 дитячих будинків сімейного типу (38 вихованців), які переїхали з Донецької, Київської та Миколаївської областей; 4 прийомні сім'ї (8 дітей) та 35 опікунських сімей (46 дітей). Діти забезпечені усім необхідним відповідно до потреб, а служби у справах дітей на місцях забезпечують їх соціально-правовий захист.

Крім цього, на територію області вимушено перемістилися 20601 дитина з батьками. Скоординованою роботою служб у справах дітей та підрозділів соціального захисту територіальних громад дітям та сім'ям з дітьми, які евакуювались у нашу область, забезпечено тимчасове влаштування, надано допомогу в постановці на облік внутрішньо переміщеної особи та в отриманні грошової допомоги на проживання.

З метою забезпечення житлом пільгових та соціально незахищених верств населення в області діють програма кредитування молодіжного житлового будівництва в Тернопільській області на 2023-2026 роки та обласна цільова програма індивідуального житлового будівництва на селі „Власний дім” на 2021-2025 роки, в рамках яких було профінансовано 5,5 млн гривень.

В області проводяться заходи щодо реалізації державної молодіжної політики. Зокрема, діють: обласна програма впровадження Української Хартії вільної людини в освітніх закладах Тернопільської області на 2021-2024 роки; обласна цільова програма національно-патріотичного виховання на 2021-2025 роки; обласна цільова програма розвитку пластового руху на 2021-2025 роки, обласна цільова соціальна програма „Молодь Тернопільщини” на 2021-2025 роки.

В рамках цих програм організовано та проведено ряд заходів національно-патріотичного спрямування з метою збільшення рівня охоплення ними молоді та активного залучення сімей до процесу патріотичного виховання; низку акцій, спрямованих на ознайомлення молоді з процесами державотворення у роки

визвольних змагань ХХ століття, забезпечення розвитку культури волонтерства серед молоді, формування у молоді свідомого, відповідального ставлення до здоров'я. Організовано проведення 12 вишколів „Курс національного спротиву”, під час яких 100 осіб пройшли навчання за напрямками: перша домедична допомога в умовах війни; основи тактики застосування БПЛА в бойових умовах; поводження зі зброєю; стрілецька підготовка. Спільно з громадською організацією „Молодіжний націоналістичний конгрес” організовано проведення обласної теренової гри серед дітей та молоді „Легенда УПА ім. Р.Шухевича” за участі 160 осіб з усіх районів області. Проведено: заходи щодо розвитку професійних соціальних і громадянських компетентностей; консультування педагогів щодо участі в фестивалі педагогічних ідей „Формування ціннісних ставлень учасників освітнього процесу у военний та післявоєнний час через впровадження Української Хартії вільної людини”; 16 заходів у очній та заочній формах (круглі столи, диспути, тренінги) із залученням 220 учасників.

В області діє обласна цільова соціальна програма оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року, затверджена рішенням сесії Тернопільської обласної ради від 10 листопада 2021 року № 370. Протягом 2023 року оздоровленням та відпочинком охоплено 2183 дитини пільгових категорій. На проведення оздоровчої кампанії у 2023 році передбачено 10,1 млн гривень з обласного бюджету, за які закуплено 824 путівки на суму 10 млн гривень до трьох дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, які знаходяться в області. З місцевих бюджетів виділено на оздоровлення та відпочинок 2,5 млн гривень, а також 376 тис. гривень коштів профспілкових організацій.

Обласна військова адміністрація постійно тримає на контролі питання безпеки вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Усі дитячо-юнацькі спортивні школи перевірено щодо наявності укриття.

В області реалізуються проекти, спрямовані на забезпечення проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів; удосконалення та підвищення рівня системи підготовки збірних команд області; збереження наявної матеріально-технічної бази, поліпшення умов її функціонування; вивчення та задоволення потреб у кваліфікованих кадрах, підвищення їх професіоналізму у сфері фізичного виховання, фізичної культури і спорту.

Зокрема, кошти місцевих бюджетів в сумі 7,8 млн гривень були спрямовані на капітальні, поточні ремонти закладів фізичної культури і спорту, закупівлю спортивного інвентаря, проведення спортивно-масових заходів в Хоростківській, Заліщицькій, Великоберезовицькій, Скалатській та Тернопільській територіальних громадах. Виготовлено проектно-кошторисну документацію „Нове будівництво навчально-спортивного комплексу Скалатської ДЮСШ „Колос”.

У 2023 році для дітей з інвалідністю, дітей – сиріт, дітей з малозабезпечених та багатодітних сімей, дітей, батьки яких загинули при виконанні службового обов'язку, інших категорій дітей, які потребують соціальної допомоги на безоплатній основі створені умови для відвідування спортивних секцій, клубів та фізкультурно – оздоровчих груп при ДЮСШ „Інваспорт”.

Крім цього, в рамках реалізації програми розвитку футболу в Тернопільській області на 2021-2024 роки, програми розвитку олімпійського руху в Тернопільській області на 2023-2026 роки та обласної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури та спорту на період до 2024 року забезпечено проведення нагородження переможців та призерів Чемпіонату та Першості Тернопільської області з футболу Вища ліга; чемпіонату та першості Тернопільської області з футболу сезону 2023 року; підготовку та участь 1822 спортсменів у спортивних заходах місцевого та всеукраїнського рівня з олімпійських видів спорту, призначено грошові винагороди 22 спортсменам області – переможцям і призерам спортивних змагань міжнародного рівня. Проведено олімпійські уроки та майстер-класи за участю провідних спортсменів та тренерів області, олімпійців, призерів паралімпійських ігор, ветеранів спорту та інших фахівців галузі фізичної культури та спорту, Всеукраїнський спортивно-масовий проєкт для дітей та молоді „OlympicLab” за різними напрямками. Реалізовано Всеукраїнський проєкт серед дітей та молоді „Do Like Olympians”. Проведено I етап Всеукраїнського спортивно-масового заходу для дітей та юнацтва „Олімпійське лелеченя” в громадах області. Проведено футбольні та волейбольні турніри та навчально-тренувальний збір з лижних гонок.

На вищезазначені заходи витрачено 1,5 млн гривень коштів обласного бюджету.

В області здійснюються заходи щодо оновлення та розроблення схем планування територій, містобудівної документації адміністративно-територіальних одиниць області.

Зокрема, за кошти місцевого бюджету в сумі 336,1 тис. гривень завершено роботи щодо уточнення матеріалів генерального плану смт. Велика Березовиця.

Продовжується реалізація Програми розвитку місцевого самоврядування Тернопільської області на 2019-2023 роки, сума використаних коштів обласного бюджету за 2023 рік становить 1,2 млн гривень.

З метою створення зручних та доступних умов для отримання громадянами та суб'єктами господарювання якісних адміністративних послуг, забезпечення сприятливого бізнес-клімату, запобігання проявам корупції та усунення різного роду посередництва під час їх надання, а також відповідно до Закону України „Про адміністративні послуги” в області мережа центрів надання адміністративних послуг складає 55 одиниць (ЦНАП працюють у всіх територіальних громадах).

Впродовж 2023 року в 19 територіальних громадах області Товстенській, Почаївській, Хоростківській, Копичинецькій, Великоберезовицькій, Великобірківській, Гримайлівській, Залозецькій, Іване-Пустенській, Іванівській, Лопушненській, Колиндянській, Купчинецькій, Нагірянській, Нараївській, Озернянській, Підгороднянській, Саранчуківській та Скориківській - створено центри надання адміністративних послуг та відкрито 22 нових віддалених робочих місця.

Водночас, в області діє 15 Дія.Центрів у Більче-Золотецькій, Бережанській, Білобожницькій, Байковецькій, Бучацькій, Великоберезовицькій, Вишнівецькій,

Заводській, Збаразькій, Зборівській Лановецькій, Підгороднянській, Почаївській, Скала-Подільській та Хоростківській територіальних громадах.

Протягом 2023 року центрами надання адміністративних послуг області надано 479,8 тис. адміністративних послуг (з них 20,4 тис. – у сфері землевпорядкування, 142 тис. – з питань реєстрації), що на 30,1% більше ніж у відповідному періоді минулого року.

10 ЦНАПів Тернопільської, Скалатської, Шумської, Бережанської, Чортківської, Байковецької, Великогаївської, Трибухівської, Білецької та Васильковецької територіальних громад надають послуги щодо оформлення та видачі паспорта громадянина України для виїзду за кордон з електронним носієм, паспорта громадянина України у формі ID-картки, якими за 2023 рік надано 21,1 тис. вказаних послуг.

В ЦНАПах Трибухівської та Байковецької територіальних громад запроваджено надання послуг з реєстрації транспортних засобів та виготовлення національного посвідчення водія, якими за 2023 рік надано більше 1 тис. зазначених послуг.

За надані через ЦНАП адміністративні послуги до бюджетів усіх рівнів надійшло коштів на суму 30,2 млн гривень, що на 52,5% більше, ніж у аналогічному періоді минулого року.

В рамках реалізації програми розвитку та підтримки сфери надання адміністративних послуг у Тернопільській області на 2023-2027 роки та затвердженого розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 23.05.2023 № 259/01.02-01 Порядку, організовано та проведено конкурсний відбір щодо співфінансування проєктів регіонального розвитку мережі ЦНАП за рахунок коштів обласного бюджету, шляхом їх передачі відповідним місцевим бюджетам. За результатами проведеного конкурсного відбору відібрано 37 проєктів з 31 територіальної громади, які профінансовано з обласного бюджету, зокрема:

за напрямком „Нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт будівель та приміщень для розміщення ЦНАП” – 3 проєкти;

за напрямком „Облаштування будівель та приміщень, де розміщений ЦНАП, меблями, комп’ютерною технікою тощо” – 18 проєктів;

за напрямком „Забезпечення ЦНАП обладнанням для видачі паспортних документів, посвідчень водія та реєстрації транспортних засобів, спеціальним автоматизованим комплексом „Мобільний кейс” – 16 проєктів (7 – закупівля паспортних станцій, 6 – закупівля станцій для оформлення та видачі посвідчень водія, 3 – закупівля спеціального автоматизованого комплексу „Мобільний кейс”).

На реалізацію вищезазначених проєктів із обласного бюджету спрямовано 21199,4 тис. гривень, місцевих бюджетів територіальних громад – 13059,3 тис. гривень та кошти суб’єктів підприємницької діяльності – 20 тис. гривень.

Крім цього, за кошти місцевого бюджету в сумі 437,8 тис. гривень здійснено ремонт системи опалення ЦНАПу в м. Хоростків.

Одночасно відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 р. № 1068 за рахунок субвенції з державного бюджету

місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України в області планується реалізація трьох проектів будівництва та реконструкції центрів надання адміністративних послуг в с. Трибухівці, м. Копичинці та смт Велика Березовиця.

У 2023 році в рамках постанови Кабінету Міністрів України від 16 червня 2023 р. № 608 „Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проектування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування, ремонт об'єктів будівництва громадського призначення, соціальної сфери, культурної спадщини, житлово-комунального господарства, інших об'єктів, що мають вплив на життєдіяльність населення” здійснювалась реконструкція частини вбудованих нежитлових приміщень під ЦНАП в м. Почаїв (сума використаних коштів становить 2311,6 тис. гривень коштів державного та 954,1 тис. гривень коштів місцевого бюджету) та реконструкція приміщення під центр надання адміністративних послуг в с. Лопушне (сума використаних коштів становить 2075,883 тис. гривень коштів державного та 589,798 тис. гривень коштів місцевого бюджету).

Також, обласною військовою адміністрацією розпочато співпрацю з проектом SIDA-ПРООН „Розширене партнерство для сталого розвитку”, в тому числі за напрямом надання рівного доступу до адміністративних послуг в області. На сьогодні, в рамках реалізації в області даного проекту проводиться цикл навчальних заходів для працівників мережі ЦНАП з актуальних питань щодо функціонування ЦНАП, а також опрацьовується можливість залучення донорських коштів на закупівлю спеціалізованого обладнання для ЦНАП Тернопільщини.

Головним завданням у сфері розвитку освіти у 2023 році було задоволення освітніх потреб кожної дитини відповідно до її інтересів та здібностей. На усіх рівнях системи освіти області відбуваються трансформаційні процеси, які враховують сучасні виклики, суспільні потреби й очікування щодо забезпечення кожній дитині та молодій людині повноцінного доступу до якісної освіти. Система освіти Тернопільщини функціонує з урахуванням правового режиму воєнного стану.

Загалом, на будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт та модернізацію закладів освіти області було спрямовано 103,4 млн гривень, з них кошти державного бюджету становлять 28,1 млн гривень, місцевих бюджетів – 74,2 млн гривень, інших джерел фінансування – 1,1 млн гривень.

Зокрема, за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти у двох закладах загальної середньої освіти здійснювалось будівництво захисних споруд цивільного захисту, а саме: будівництво захисної споруди цивільного захисту (подвійного призначення) з властивостями протирадіаційного укриття комунального закладу „Великоберезовицький ліцей Великоберезовицької селищної ради Тернопільської області”, а також нове будівництво споруди подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття на території Дубовецької філії комунального закладу навчально-виховного комплексу „Лозівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів - дошкільний

навчальний заклад”. У двох закладах здійснювались капітальні ремонти у захисних спорудах цивільного захисту, а саме: капітальний ремонт частини підлоги, санвузлів, вентиляційної системи та входів протирадіаційного укриття опорного закладу Почаївська загальноосвітня школа I-III ступенів та капітальний ремонт споруди цивільного захисту спеціалізованої школи I-III ступенів ім. О.С. Маковея з поглибленим вивченням інформаційних технологій та технологічних дисциплін м. Заліщики.

За рахунок коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії проводиться будівництво захисної споруди цивільного захисту (споруди подвійного призначення) для дошкільного закладу „Сонечко” в м. Тербовля.

Здійснено капітальні, поточні ремонти, реконструкції, модернізації 31 закладу освіти Хоростківської, Підволочиської, Бережанської, Байковецької, Кременецької, Заліщицької, Скалатської та Тернопільської територіальних громад.

Важливими завданнями у процесі реформування освітянської галузі є збереження здоров'я дітей, відновлення їх життєвих сил, формування культури харчування, обов'язкове виконання правил гігієни й неухильне дотримання норм етикету.

У 2023 році місцевими бюджетами усіх рівнів затверджені кошторисні видатки в сумі 170 млн гривень, які були спрямовані на організацію харчування школярів у загальноосвітніх закладах області.

Забезпеченню рівного доступу дітей до якісної освіти у сільській місцевості сприяло створення й функціонування в області опорних закладів.

На сьогодні в області функціонує 44 опорних заклади загальної середньої освіти та їх 62 філії, в яких навчається 17008 учнів.

Протягом 2023 року створено чотири опорні школи: Ягільницький опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Нагірянської сільської ради, Улашківський опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Нагірянської сільської ради, Кам'янківський лицей Підволочиської селищної ради, Борщівська загальноосвітня школа I-III ступенів №1 Борщівської міської ради.

В області діють 18 інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІРЦ), у яких працюють 110 фахівців. На обліку в ІРЦ перебувають 4332 особи з особливими освітніми потребами. Також функціонують 2 мобільні ІРЦ, які діють на базі комунальних установ „Інклюзивно-ресурсний центр № 1” Тернопільської міської ради і „Лановецький міський інклюзивно-ресурсний центр”.

За звітний період в область надійшло 12877,5 тисяч гривень субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам для надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, які спрямовано переважно на проведення корекційно-розвиваючих занять для цієї категорії дітей, придбання необхідних засобів для їх проведення.

Шкільний автопарк області складається з 198 одиниць транспорту. На потреби ЗСУ та евакуацію людей з Луганської області передано 40 шкільних автобусів.

Область отримала 15 шкільних автобусів у рамках міжнародної гуманітарної допомоги: з Республіки Фінляндія – 1 автобус марки „IVECO” та 2 автобуси

марки „VOLVO”; з Королівства Швеція – 8 автобусів марки „VOLVO”; з Франції – 4 автобуси марки „IVECO”.

За кошти місцевого бюджету у двох територіальних громадах придбано 3 шкільні автобуси на загальну суму 8999 тис. гривень (1 - Великогаївською ТГ, та 2 - Байковецькою ТГ).

За кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів для закладів освіти Тернопільської області закуплено 21 шкільний автобус на загальну суму 62809 тис. гривень, з них кошти державного бюджету становлять 36769 тис. гривень, співфінансування з місцевих бюджетів – 26040 тис. гривень.

Крім цього, в рамках міжнародної допомоги від Уряду Чеської Республіки на потреби громад Тернопільської області було закуплено шкільні автобуси на загальну суму 6,2 млн гривень.

Крім цього, в рамках обласної програми „Дітям Тернопільщини – якісне і безпечне харчування” на період 2021-2024 роки осучаснено матеріальну базу їдалень (харчоблоків) у Коропецькому обласному ліцеї-інтернаті з посиленою військово-фізичною підготовкою та у Збаразькому ліцеї; проведено обласний семінар з питань безпечної організації харчування здобувачів освіти; конкурс у двох номінаціях: „Краща їдальня- харчоблок”, „Краща організація харчування”. Проведено воркшоп з питань організації харчування в закладах освіти. На вищезазначені заходи спрямовано 1,4 млн гривень коштів обласного бюджету.

У рамках проєкту „Реформа шкільного харчування”, Стратегії реформування системи шкільного харчування на 2023 – 2027 роки Міністерством освіти і науки України спільно з громадською організацією „Культ Фуд” і громадською організацією „Національна асоціація громадського харчування”, за підтримки Посольства Швейцарії та Швейцарської агенції розвитку та співробітництва на базі Державного навчального закладу „Чортківське вище професійне училище” створено Кулінарний Хаб. Уже пройшли навчання 15 майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти Тернопільщини. У співпраці з територіальними громадами, вони будуть проводити навчання за програмами підвищення кваліфікації для понад 600 працівників шкільних харчоблоків на базі опорних закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Використано 1,8 млн гривень коштів обласного бюджету та 400 тис. гривень власних коштів закладу, завезено обладнання за кошти громадських організацій на суму 285 тис. гривень.

З метою підготовки висококваліфікованих фахівців з керування безпілотними літальними апаратами для потреб галузі сільського господарства та оперативної картографії у Державному навчальному закладі „Тернопільський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою” створено Центр з підготовки спеціалістів за професією „Оператор наземних засобів керування безпілотним літальним апаратом (дрон)”. У 2023/2024 навчальному році дану професію здобувають 25 учнів. Окрім цього, за іншими видами професійної підготовки (професійно-технічне навчання, підвищення кваліфікації, перепідготовка) зможуть навчатись особи з числа незайнятого населення та фахівці споріднених професій. Для належного функціонування даного Центру

використано 500 тис. гривень власних коштів закладу, а в рамках бельгійської гуманітарної допомоги надано мультимедійну дошку вартістю 200 тис. гривень.

На базі Державного навчального закладу „Чортківське вище професійне училище” створено навчально-практичний центр за професією „Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування”. З цією метою залучено власні кошти закладу в сумі 224 тис. гривень, кошти обласного бюджету на ремонт закладу в сумі 300 тис. гривень та кошти ПРООН на закупівлю обладнання в сумі 403,5 тис. гривень. Всього використано 927,5 тис. гривень.

З метою поліпшення умов функціонування закладів професійної (професійно-технічної) освіти Тернопільської області за сприяння Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні отримано та передано на баланс закладів 28 електричних бойлерів. Окрім цього, за сприяння Міністерства освіти і науки України, Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) у рамках реалізації програми „EU4Skills: кращі навички для сучасної України”, для закладів професійної (професійно-технічної) освіти області закуплено 16 джерел резервного живлення.

Крім цього, в рамках обласної програми фінансової підтримки та розвитку Державного навчального закладу „Тернопільський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою” щодо підготовки фахівців для професійного кадрового забезпечення Збройних Сил України та силових структур України на 2021-2025 роки охоплено навчальним процесом та безоплатним триразовим харчуванням 327 курсантів закладу, придбано будівельні матеріали та проведено ремонт спортзалу навчального закладу, проведено грошове забезпечення військовослужбовців (офіцерів), відряджених для подальшого проходження військової служби до навчального закладу. Сума використаних коштів становить 5 млн гривень.

Також, 1,4 млн гривень коштів обласного бюджету в рамках виконання обласної програми забезпечення розвитку освіти в Тернопільській області на період 2021-2024 роки були спрямовані на проведення обласних олімпіад, II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України, відкритого обласного туристично-краєзнавчого квесту Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри „Сокіл” („Джура”), обласної науково-краєзнавчої конференції учнівської молоді „Роде наш красний, роде наш прекрасний”. Проведено обласний фестиваль „Гордість Тернопілля”. 42 кращих учнів та студентів - переможців, які мають високі результати в галузі позашкільної освіти нагороджені іменними преміями та грамотами.

В рамках виконання програми розвитку та функціонування української мови у Тернопільській області на 2023-2027 роки проведено щорічні обласні етапи Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді ім. Т. Шевченка та конкурсу з української мови ім. П. Яцика. Проведено щорічний обласний конкурс „Вчитель року” серед учителів закладів загальної середньої освіти області, а також табір для популяризації української мови серед внутрішньо переміщеної молоді. Виготовлено та розміщено інформаційні матеріали в газеті “Вільне життя”, “Досє 102”, сюжети на каналах Тернопіль-1, TV-4 про проведення радіодиктанту національної єдності. Використано 227 тис.

гривень коштів обласного бюджету.

Незважаючи на негативні наслідки війни та воєнного стану, культурна спільнота області власною діяльністю забезпечує сталість розвитку культури. Більшість закладів культури реалізують у доступній на даний час формі культурно-мистецькі ініціативи, мистецькі акції, спрямовані на підтримку українського народу, його патріотичного духу в боротьбі проти російської агресії проти України.

Продовжується реалізація проєктів, спрямованих на підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, забезпечення доступності у сфері культури, а також для задоволення культурних потреб жителів області.

Загалом на будівництво, реконструкцію, ремонт та модернізацію закладів культури області спрямовано 18,3 млн гривень, в тому числі 16,2 млн гривень коштів місцевих бюджетів та 2,1 млн гривень спонсорських коштів та інших надходжень.

Зокрема, проведено 8 капітальних, 96 поточних і 108 косметичних ремонтів, замінено на енергозберігаючі 126 вікон та 138 дверей. Відремонтовано 19 дахових перекриттів загальною площею 4318,2 м², 3 пічні системи опалення. В 24 закладах культури встановлено електроконвектори та у 10 – електрокаміни. Проведено ремонт 3 систем опалення протяжністю 380 м пог., 340 м пог. – водопровідних, 82 м пог. – каналізаційних мереж. Газифіковано 1 заклад культури.

Також, на проведення культурно-масових заходів, модернізацію бібліотек в Скалатській територіальній громаді було спрямовано кошти місцевого бюджету в сумі 8,4 млн гривень.

В області продовжують діяти програма розвитку кінематографії та забезпечення кінообслуговування населення Тернопільської області на 2022-2026 роки, обласна програма розвитку та підтримки фінансово-господарської діяльності комунального підприємства Тернопільської обласної ради „Тернопільський обласний центр дозвілля „Терноцвіт” на 2020-2023 роки, програма сприяння розвитку громадянського суспільства у Тернопільській області на 2021-2023 роки та програма розвитку архівної справи у Тернопільській області на 2022-2024 роки. Сума використаних коштів обласного бюджету на реалізацію заходів цих програм становить 7,2 млн гривень.

З метою збереження культурної спадщини області в рамках реалізації програми збереження культурної спадщини Тернопільської області на 2021-2025 роки за кошти обласного бюджету в сумі 289,8 тис. гривень проведено 221 моніторинг об'єктів культурної спадщини в 10 територіальних громадах області. Обстежено 148 пам'яток архітектури, підготовлено 18 охоронних договорів на об'єкти культурної спадщини. Електронну базу даних нерухомих об'єктів культурної спадщини доповнено світлинами, GPS локалізацією, історичними довідками та обмірами 221 об'єкту (близько 0,9 тис. світлин). Виготовлено облікову документацію на 13 об'єктів культурної спадщини (історичні довідки). Здійснено 6 пам'яткоохоронних та краєзнавчих експедицій із виявленням нових об'єктів культурної спадщини,

проінвентаризовано 61 дерев'яний храм та дзвінниця області. Оцифровано облікову документацію на пам'ятки культурної та архітектурної спадщини.

Крім цього, кошти обласного бюджету в сумі 916,1 тис. гривень були спрямовані на реалізацію обласної програми вшанування українців, постраждалих у XX столітті внаслідок окупаційних режимів, Героїв Небесної Сотні, учасників Антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил у XXI столітті на 2023-2026 роки та програми розвитку видавничої справи та інформаційного простору у Тернопільській області на 2021-2024 роки.

З метою реалізації напряму **Стимулювання вміння населення вчасно та швидко реагувати на зміни і потреби економіки регіону** для забезпечення відповідності професійно-кваліфікаційного рівня вимогам роботодавців, за направленням служби зайнятості у січні-грудні 2023 року проходили професійне навчання або підвищували свою кваліфікацію 711 безробітних за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Завершили навчання 696 осіб, з них 682 вже працевлаштовано (98 %). Також, для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці деяких категорій громадян видано ваучер на оплату навчання 442 особам, з них 373 зараховані на навчання у закладах освіти України.

Ринок праці повільно поживається після повного падіння на початку війни. Одночасно, як економіка, так і ринок праці досі перебувають у стані кризи. Кількість робочих місць зменшилась, а кількість безробітних зростає. Суттєвим став дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили.

Значна увага приділялась сфері покращення екологічної інфраструктури області, зокрема за напрямом **Створення комфортних та безпечних умов проживання населення** у звітному періоді здійснювалось реалізація проєктів у сфері житлово-комунального господарства, зокрема з будівництва та реконструкції біологічних, каналізаційних очисних споруд області з урахуванням нових викликів.

Зокрема, за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проектування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування, ремонт об'єктів будівництва громадського призначення, соціальної сфери, культурної спадщини, житлово-комунального господарства, інших об'єктів, що мають вплив на життєдіяльність населення виконано роботи на об'єкті каналізаційного господарства у м. Бучач (будівництво біологічних очисних споруд стічних вод м. Бучач Тернопільської області продуктивністю 300м³/добу) на суму 5,1 млн гривень за рахунок коштів державної субвенції та 1,7 млн гривень за рахунок коштів місцевого бюджету.

За рахунок коштів обласного бюджету в сумі 5,7 млн гривень та місцевого бюджету Борщівської територіальної громади в сумі 6,9 млн гривень здійснено будівельні та монтажні роботи першої черги будівництва очисних споруд каналізації господарсько-побутових стоків м. Борщів.

Також, на утримання та поточний ремонт інженерних мереж, дощової каналізації, дренажної системи м. Тернопіль спрямовано 24 млн гривень коштів місцевого бюджету.

З метою впровадження збору твердих побутових відходів та їх утилізації на

облаштування контейнерних майданчиків, закупівлю контейнерів для збору твердих побутових відходів в Чортківській територіальній громаді спрямовано 1,6 млн гривень коштів місцевого бюджету.

З метою забезпечення населення якісними послугами водопостачання та водовідведення здійснено реконструкції, ремонти та модернізації мереж водопостачання та водозабірних споруд області на загальну суму 19,8 млн гривень коштів місцевих бюджетів.

Задля покращення якості вулично-дорожнього покриття населених пунктів області здійснено поточні ремонти дорожнього покриття вулиць, ділянок тротуарів, утримання об'єктів шляхово-мостового господарства, житлового фонду та благоустрою на загальну суму 272,3 млн гривень (кошти місцевих бюджетів).

На покращення матеріально-технічного стану житлово-комунальних підприємств області спрямовано 32,3 млн гривень коштів місцевих бюджетів.

На забезпечення ефективного зовнішнього освітлення населених пунктів області спрямовано 31,9 млн гривень коштів місцевих бюджетів.

За рахунок коштів місцевих бюджетів в сумі 57,1 млн гривень здійснювались роботи щодо облаштування та модернізації населених пунктів безпечними й сучасними об'єктами благоустрою.

З метою розвитку в області виробництва органічних добрив виготовлено пілотний проєкт „Розробка проєкту установки для переробки твердих побутових відходів методом біоферментації”. Реалізація цього проєкту передбачена техніко-економічним обґрунтуванням спорудження сміттєперобного комплексу ТОВ „Біовеїст” на території Кременецької міської територіальної громади в с. Білокриниця.

З метою впровадження в агропромисловому комплексі області заходів відновлювальної енергетики та створення потужностей з анаеробного розкладання відходів рослинного походження ТОВ „Захід Агроенергоінвест” у с. Соколів побудовано біогазову установку на відходах птахівництва і сільськогосподарських рослин, потужністю 2,4 МВт.

Відповідно до Порядку проведення моніторингу та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 537 забезпечено проведення у 2023 році обстеження 3586 об'єктів в області, у тому числі об'єктів і закладів соціальної сфери, охорони здоров'я, освіти, культури, фізичної культури та спорту, надання адміністративних послуг, будівель і приміщень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, з яких 995 (28 %) визнано безбар'єрним, 924 (26 %) частково безбар'єрним, 1667 (46 %) бар'єрними. Вживаються заходи щодо забезпечення дотримання вимог безбар'єрності в об'єктах.

У звітному періоді підвищено ефективність виконання заходів із забезпечення безпекової складової життєдіяльності області.

Станом на 1 січня 2024 року на території області знаходиться 535 захисних споруд цивільного захисту (66 сховищ і 469 протирадіаційних укриттів), 1307 найпростіших укриттів та 10 швидкоспоруджуваних захисних споруд

цивільного захисту, розташованих на зупинках громадського транспорту загальною місткістю на 200 осіб.

У 2023 році на фінансування робіт з приведення у готовність захисних споруд цивільного захисту та на улаштування найпростіших укриттів спрямовано кошти місцевих бюджетів на суму 17846 тис. гривень.

В області проводились організаційні та технічні заходи щодо підтримання в готовності до застосування технічних засобів внутрішньообласної системи оповіщення, підтримання в готовності пунктів управління обласної військової адміністрації.

З метою забезпечення безпечного середовища в громадах в області діяла програма антитерористичних заходів у Тернопільській області на 2023 рік, програма підтримки Збройних Сил України, Національної гвардії України, сприяння відсічі збройної агресії проти України та забезпечення національної безпеки на 2023 рік, обласна програма сприяння Тернопільському обласному територіальному центру комплектування та соціальної підтримки у виконанні завдань комплектування визначених військових формувань у 2023 році. Продовжують діяти обласна цільова програма сприяння поліції у підвищенні рівня безпеки громадян на території Тернопільської області на 2021-2025 роки, обласна програма забезпечення постійної готовності системи управління Тернопільської області до функціонування в умовах особливого періоду на 2022-2027 роки та програма сприяння 2 батальйону військової частини 3002 Національної гвардії України у виконанні службово-бойових завдань на 2022-2024 роки.

Сума використаних коштів обласного бюджету за цими програмами становить 47,7 млн гривень.

Крім цього, 7,1 млн гривень коштів обласного бюджету були спрямовані на забезпечення пожежної та техногенної безпеки області в рамках реалізації програми захисту населення і територій Тернопільської області від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2023-2027 роки.

З метою реалізації напряму **Організація оптимальної регіональної системи раціонального природокористування та охорони довкілля** в області діє Регіональна схема формування екологічної мережі Тернопільської області і Програма охорони навколишнього природного середовища в Тернопільській області на 2021-2027 роки.

Зокрема, в рамках програми охорони навколишнього природного середовища в Тернопільській області на 2021-2027 роки фермерським господарством „Масарівські Липки” (м. Копичинці) завершено монтаж біогазової установки на відходах тваринництва і сільськогосподарських рослин проектною потужністю 1 МВт. Борщівською міською радою закуплено та встановлено установку КУБО-250 для забезпечення біологічної очистки стічних вод. Утилізовано непридатні та заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин у кількості 17 тонн, що зберігались на території області, утилізовано 771019 одиниць отриманих від населення відпрацьованих ламп розжарювання. Велися роботи з підготовки документів до проєктів створення (розширення) 23 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 401,8 га. Обстежено

4 природних комплекси на околицях с. Горожанка Монастириської міської територіальної громади, перспективних для створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Встановлено межі для 44,9% територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 61,05 тис. гектара. За рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища виготовлено проекти землеустрою з встановлення меж 18 територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення загальною площею 302,0962 га, за рахунок коштів територіальних громад виготовлено проекти землеустрою з встановлення меж 9 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 104,21 га.

Оновлено та підтримано програмне забезпечення, резервування та збереження баз даних „Інтерактивна карта природно-заповідного фонду Тернопільської області”.

За рахунок коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва сформовано 148,94 га земельних ділянок лісового фонду комунальної форми власності по Тербовлянській міській територіальній громаді та передано у користування КП „Тербовля”. Національним природним парком „Дністровський каньйон” розроблено проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок площею 392,4 га у постійне користування зі зміною цільового призначення земель. Інформацію про ці земельні ділянки внесено до Державного земельного кадастру з присвоєнням кадастрових номерів. З обласного фонду охорони навколишнього природного середовища виділено кошти для будівництва еколого-освітнього майданчика в м. Заліщики. Організовано та проведено ряд природоохоронних, еколого-просвітницьких заходів до Всеукраїнських та Міжнародних екологічних акцій.

У результаті здійснення відповідних заходів площу природно-заповідного фонду в області доведено до 123,87 тис. га. Природно-заповідний фонд області має у своєму складі 656 одиниць територій та об'єктів. Питома вага площі природно-заповідного фонду у площі Тернопільської області складає 8,95%.

За поданням обласної державної адміністрації рішенням Тернопільської обласної ради від 30 листопада 2023 року № 868 збільшено площу ландшафтного заказника місцевого значення „Гуштинка” з 25,4000 га до 35,2920 га.

З метою доведення лісистості території області відповідно до науково-обґрунтованого показника в рамках здійснення заходів програми заліснення земель державними лісогосподарськими підприємствами за власні кошти створено нові ліси на площі 25,6 га із запланованих 180 га на загальну суму 66200 тис. гривень. Площа земель лісогосподарського призначення в області становила 201,7 тис. га, показник лісистості області – 14,6 %.

Крім цього, з метою виконання Програми Президента України „Зелена країна” органами місцевого самоврядування у 2023 році передано в постійне користування державному спеціалізованому підприємству „Ліси України” земельні ділянки загальною площею 18,9581 га для створення нових лісів.

В рамках програми розвитку водного господарства та водно-екологічного оздоровлення природного середовища Тернопільської області на

2022–2024 роки здійснено ремонтно-доглядові роботи на меліоративних системах: забезпечено стале функціонування меліоративних систем області на площі 163,5 тис. га; проведено 528 вимірювань фізичних властивостей води, відібрано 228 проб і передано до лабораторії моніторингу вод Західного і Північного регіону. За рахунок коштів місцевих бюджетів виготовлено 13 паспортів водних об'єктів.

Сума використаних коштів по програмі становить 34,3 млн гривень, з них 34,1 млн гривень – коштів державного бюджету, 78 тис. гривень – кошти місцевих бюджетів та 164 тис. гривень – небюджетних джерел.

Програмою 2 „Підвищення конкурентоспроможності регіону” у 2023 році реалізовувалось 85 проєктів на загальну суму 2 млрд гривень.

Немає жодної галузі бізнесу, яка б прямо або опосередковано не зазнала втрат від російської агресії проти України – це проблеми з логістикою, енергопостачанням, трудовими ресурсами, ланцюгами постачання сировини та готової продукції, втрата традиційних ринків збуту, низька купівельна спроможність та інше.

Зокрема, за напрямом **Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу** з метою вирішення існуючих проблем здійснюється комплекс заходів із підтримки малого та середнього бізнесу, як на державному так і на регіональному рівнях, в тому числі у рамках обласної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2021-2027 роки. В рамках цієї програми на посилення інституційної спроможності та ефективності діяльності мережі центрів підтримки підприємництва та консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області було спрямовано 237,8 тис. гривень коштів обласного бюджету.

На сьогодні в області функціонує Тернопільський регіональний центр підтримки підприємництва та мережа консультативних пунктів для бізнесу в територіальних громадах області, якими для суб'єктів малого та середнього бізнесу регіону та особам, які мають на меті започаткувати власну справу на безкоштовній основі надається інформаційно-консультативна підтримка щодо створення, ведення та розвитку власної справи.

Протягом 2023 року центром підтримки підприємництва та мережею консультативних пунктів для бізнесу надано понад 2500 інформаційно-консультативних послуг потенційним та діючим суб'єктам господарювання області, в тому числі представникам бізнесу, що перемістилися із зони бойових дій на безпечні території, організовано та проведено 8 інформаційно-навчальних заходів, якими охоплено понад 600 осіб.

З метою підвищення конкурентоспроможності представників місцевого бізнесу, в області проводяться інформаційно-навчальні заходи для суб'єктів господарювання з актуальних питань ведення та розвитку бізнесу.

Зокрема, протягом звітного періоду проведено наступні заходи: форум „Інтеграція внутрішньо переміщених осіб на Тернопільщині: дієві інструменти та роль Ради ВПО”; онлайн-семінар щодо участі в грантових програмах підтримки бізнесу від Міжнародної організації з міграції (МОМ); онлайн-семінар щодо практичних аспектів впровадження нової програми міні-грантів для суб'єктів мікропідприємництва, що реалізується в рамках проєкту „EU4Business:

Відновлення, конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП в Україні”; засідання Міжміської робочої групи з покращення місцевого бізнес-клімату, що проводиться за підтримки Програма USAID „Конкурентоспроможна економіка України”; онлайн-семінар щодо практичних аспектів впровадження грантових програм підтримки бізнесу в рамках реалізації проєкту „єРобота”; онлайн-семінар щодо особливостей відновлення відповідальності за порушення вимог Закону України „Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг”; дводенний онлайн-семінар на тему: „Підвищення рівня фінансової грамотності та залучення фінансування на розвиток бізнесу”.

Одночасно, у зв'язку із веденням воєнного стану в Україні, відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 (зі змінами), затвердженим Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, в області також проводиться робота щодо реалізації Плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій на безпечну територію, який затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 березня 2022 року № 246-р.

Відтак, під час війни в область перереєструвалось понад 200 суб'єктів господарювання (67 – юридичні особи) із областей, де ведуться бойові дії, зокрема 60 підприємств переміщено в рамках Урядової програми релокації.

З метою фінансово-кредитної підтримки бізнесу та реалізації інвестиційних проєктів, в області запроваджено часткове відшкодування відсоткових ставок за кредитами банків для суб'єктів підприємництва, як результат 15 підприємців області взяли участь у вищезазначеній програмі, реалізувавши свої інвестиційні проєкти на суму близько 32 млн гривень, з обласного бюджету відшкодовано понад 3 млн гривень.

У рамках реалізації державної програми „Доступні кредити 5-7-9%” в області за 2023 рік видано 924 пільгових кредити на загальну суму 4 млрд гривень.

В частині впровадження в області Урядового проєкту „єРобота” програмою мікрогрантової підтримки бізнесу „Власна справа” скористалися 354 особи, отримавши грантову допомогу від держави на загальну суму 83,2 млн гривень, створено 731 нове робоче місце.

Також, 15 успішних проєктів реалізуються за програмою „Новий рівень – грант на переробне підприємство”, на сьогодні профінансовано 70,4 млн гривень, реалізація проєктів передбачає створення понад 300 нових робочих місць.

Крім того, в рамках програми „Розвиток ветеранського бізнесу” 9 переможців отримують кошти від держави на старт або розвиток власного бізнесу у сумі 4,3 млн гривень, заплановано створити 19 нових робочих місць.

З метою надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні, у 2023 році 129 місцевих роботодавців отримали компенсацію витрат на оплату праці на суму 2,3 млн гривень за працевлаштування 196 внутрішньо переміщених осіб.

Одночасно, 20 підприємців Тернопільщини стали переможцями конкурсу грантів для підтримки бізнесу від Міжнародної організації з питань міграції (МОМ), що проводиться в рамках проєкту „Розвиток МСП: економічна інтеграція внутрішньо переміщених осіб та відновлення бізнесу”.

Також, в області успішно реалізується проєкт із німецькими партнерами - Програма GIZ „Fit for Partnership with Germany”, в рамках якої 17 підприємців області підвищували компетенції на успішних підприємствах Республіки Німеччини.

За даними моніторингу, у 2023 році в області зареєстровано 6819 суб'єктів господарювання (на 1696 суб'єктів господарювання більше, ніж у відповідному періоді 2022 року), з них 493 юридичних особи та 6326 фізичні особи-підприємці, що відповідно на 117 юросіб та 1679 підприємців більше, ніж у 2022 році. Баланс кількості зареєстрованих відносно знятих з реєстрації суб'єктів господарювання є позитивним та складає 2796 одиниць. За рахунок реєстрації суб'єктів господарювання створено понад 9,8 тис. робочих місць, що на 2,4 тис. робочих місць більше, ніж у 2022 році.

Систематично в засобах масової інформації та у соціальних мережах розміщується актуальна інформація для суб'єктів малого та середнього бізнесу щодо участі у проєктах, які пропонують програми міжнародної технічної допомоги, комерційні пропозиції іноземних компаній, а також інформація щодо проведення і можливості участі суб'єктів господарювання області в міжнародних заходах економічного характеру, виставках-ярмарках, тощо.

Важливою умовою успішного розвитку бізнесу є професійна підготовка кадрів для сфери підприємництва. З даною метою, обласна служба зайнятості проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу та організовує навчання серед безробітних.

Відтак, протягом звітного періоду Тернопільським обласним центром зайнятості проведено 154 інформаційних семінари „Генеруй бізнес-ідею та розпочни свій бізнес”, в яких взяли участь 730 незайнятих громадян.

Разом з тим, у 2023 році службою зайнятості компенсовано витрати роботодавців в розмірі єдиного соціального внеску для працевлаштування безробітних на загальну суму 1,1 млн гривень.

За напрямом **Розвиток енергоефективності та енергозбереження** впродовж 2023 року в області проводилася відповідна робота щодо впровадження енергоефективних заходів та технологій у бюджетних установах та житлових будинках області, особливо з урахуванням нових викликів.

Зокрема, за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проектування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування, ремонт об'єктів будівництва громадського призначення, соціальної сфери, культурної спадщини, житлово-комунального господарства, інших об'єктів, що мають вплив на життєдіяльність населення здійснено реконструкцію суміщеної покрівлі з влаштуванням шатрового даху та термомодернізацією будівлі навчально-виховного комплексу в с. Великі Гаї та реконструкцію закладу загальної середньої освіти із застосуванням енергозберігаючих технологій в смт Гусятин. Сума використаних коштів

становить 24502,15 тис. гривень, в тому числі 18109,439 тис. гривень – кошти державної субвенції та 6392,717 тис. гривень – місцевого бюджету.

За рахунок коштів місцевих бюджетів в сумі 13,4 млн гривень здійснено капітальні ремонти, реконструкції, термомодернізації із застосуванням енергозберігаючих технологій в закладах соціальної сфери Хоростківської, Бережанської, Байковецької, Трибухівської, Великоберезовицької територіальних громад.

В рамках комплексної термомодернізації та енергомодернізації будівель житлового фонду на умовах співфінансування (70% – кошти державної установи „Фонд енергоефективності” в рамках програми „Енергодім”, 10% – кошти бюджету громади для фінансової підтримки ОСББ, 20% – кошти співвласників) виконано роботи із термомодернізації на 1 об’єкті в м. Тернопіль та розпочато роботи на ще 1 об’єкті. Сума використаних коштів становить: 2,8 млн гривень – кошти державного бюджету, 1,3 млн гривень – місцевого та 274,5 тис. гривень – кошти ОСББ.

Здійснено капітальні ремонти та реконструкції котелень із встановленням твердопаливних котлів, проведено ремонт теплогенераторної у 5 закладах соціальної сфери області, на що було спрямовано 3,6 млн гривень коштів місцевих бюджетів.

За рахунок власних коштів підприємства триває монтаж біогазової установки на відходах тваринництва і сільськогосподарських рослин потужністю 1МВт ФГ „Масарівські Липки” в м. Копичинці.

Крім цього, у звітному періоді за рахунок міжнародної допомоги для безперебійної роботи об’єктів критичної та цивільної інфраструктури, зокрема залучено:

два генератори потужністю 200 кВт на потреби комунального підприємства теплових мереж „Тернопільміськтеплокомуненерго” та комунального некомерційного підприємства „Тернопільська обласна клінічна лікарня” Тернопільської обласної ради за сприяння Управління Верховного комісара ООН у справах біженців;

40 генераторів на потреби ЦНАПів області за підтримки Литовської Республіки;

16 генераторів для 11 громад області за сприяння Програми USAID „Децентралізація приносить кращі результати та ефективність” (DOBRE).

У 2023 році російсько-українська війна та введення воєнного стану в Україні мали стримуючий вплив на розвиток туристичної сфери області. З 24 лютого 2022 року всі зусилля суб’єктів туристичної галузі області спрямовуються на реалізацію волонтерських проєктів. Через введення обмежень щодо організації масових заходів цього року не проводилися презентаційні заходи – туристичні виставки, форуми, конференції, фестивалі, які традиційно організовувалися і сприяли популяризації туристично-рекреаційного потенціалу області.

Одночасно, за напрямом **Розвиток туристичної індустрії** з метою створення та популяризації конкурентоспроможного туристичного продукту, підтримки та популяризації основних видів туризму у 2023 році робота спрямовувалась на

формування комплексних туристичних продуктів у пріоритетних для області видах туризму (релігійний, пригодницький, культурно-пізнавальний тощо) для внутрішніх та іноземних туристів; представлення туристичних продуктів Тернопільщини на міжнародних, всеукраїнських та регіональних спеціалізованих виставкових заходах.

Зокрема, на влаштування та реконструкцію відпочинково-рекреаційної зони Дальнього пляжу в м. Тернопіль було спрямовано 14,7 млн гривень.

Крім цього, в рамках Програма розвитку туризму в Тернопільській області на 2021-2025 роки представлено туристичний потенціал Тернопільщини та локальний туристичний продукт під брендом „Файне місто” на туристичній виставці, яка проходила у рамках щорічного свята „Zdarzenia” у польському місті-побратимі Тарнів. Представники області взяли участь у I Національному Туристичному Саміті, який проходив у м. Чернівці. Проведено 7 регіональних презентаційних заходів з популяризації історичної, культурної та мистецької спадщини Тернопільщини. На звернення Координаційного центру надання допомоги внутрішньо переміщеним особам з Луганської області „Моя Луганщина” організовано екскурсію до Марійського духовного центру „Зарваниця” та у м. Бучач. На звернення Центру підтримки переселенців „Я Маріуполь” організовано екскурсію у м. Чортків. Забезпечено інформаційне наповнення веб-ресурсу “TERNOPIL*YA” та сторінки „Тернопільщина туристична”. Придбано презентаційну продукцію та сувеніри про туристичні магніти регіону. Забезпечено друк 2 номерів журналу про туризм, відпочинок, оздоровлення і дозвілля в мальовничих регіонах Західної України „ФайноТУР”.

Використано 160,3 тис. гривень коштів обласного бюджету.

Крім цього, Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник власними силами здійснив частковий ремонт дороги на Замкову гору. Борщівський обласний краєзнавчий музей встановив спеціальні туристичні вказівники на головних автотрасах області. У Бучачі встановлено 8 туристичних вказівників.

У Шумській територіальній громаді завдяки допомозі Програми USAID DOBRE реалізується проєкт з облаштування території для провадження підприємницької діяльності та реалізації творчого потенціалу понад 30 місцевих майстрів ручної роботи, які створюють справжні витвори мистецтва.

За підтримки Українського культурного фонду в області реалізуються 3 проєкти, які є дотичними до сфери туризму: „Віртуальні 3-D тури унікальними оборонними пам'ятками Тернопільщини”, „Тепле Поділля” – скарб України” і „PFISTER ART: Бережанська спадщина”.

У 2023 році проведено 4 екологічні акції з облаштування популярних туристичних локацій в області.

У Залозецькій громаді місцевий краєзнавчий музей реалізує ряд туристичних проєктів, зокрема розроблено міжтериторіальний веломаршрут Збараж – Залізці та веломаршрут фортифікаційними пам'ятками Першої світової війни вздовж старого кордону, збудованими на початку ХХ ст. У Тербовлянській територіальній громаді користуються попитом промарковані веломаршрути з облаштованими велостоянками. Гусятинський краєзнавчий музей пропонує

веломаршрут „Мандруємо старим кордоном”, що проходить вздовж мальовничих берегів Збруча.

Під час презентації проєкту „Тепле Поділля - скарб України” підписано меморандум про створення туристичного кластеру між 15 громадами південного Тернопілля, що входять у Чортківський район: Борщівської, Бучацької, Більче-Золотецької, Заводської, Заліщицької, Золотопотіцької, Іване-Пустенської, Коропецької, Монастирської, Мельнице-Подільської, Нагірянської, Скала-Подільської, Товстенської, Трибухівської та Чортківської територіальних громад.

У рамках реалізації проєкту „Туристичні магніти України” розроблено нові та модернізовано наявні туристичні екскурсійні програми. У Скалатській міській територіальній громаді за співпраці з національним заповідником „Замки Тернопілля” та Музеєм-садибою Леся Курбаса розроблено екскурсійний маршрут під назвою „Культурно-історичні та духовні пам'ятки Скалатчини”. Він став частиною міжрегіонального туристичного маршруту, який також включає туристичні магніти Сатанова.

Ще один міжрегіональний туристичний маршрут мальовничим Опіллям, що охоплює історичне місто Бережани та давнє село Чесники на Франківщині, пропонує Державний історико-архітектурний заповідник у м. Бережани та їх партнер – родина Росоловських. Подібна співпраця налагоджується у Борщівській громаді із сусідніми громадами з Хмельниччини.

Родзинкою Збаража є туристичний маршрут-квест у віршованій формі „Збараж на перехресті трьох культур”. Цю ініціативу вдалося реалізувати у рамках українсько-польського проєкту „Квести: відкриваємо скарби України”, що співфінансується Польсько-американським фондом свободи в рамках програми RITA - „Зміни в регіоні”, яку реалізує фонд „Освіта для демократії”.

З метою розвитку інфраструктури водного туризму в області погоджено проведення сплавів річкою Дністер за визначеними маршрутами з дотриманням природоохоронного, екологічного та іншого законодавства України.

Справжньою культурно-туристичною подією туристичного сезону 2023 року стало відкриття у Бережанському замку артпростору, в якому представлено виставки „Український космос” і „Двовзори” заслуженого художника України Олега Шупляка.

Кременецький краєзнавчий музей активно пропагує туристичний продукт гастротуризму, який включає традиційні страви кухні Кременеччини. У рамках розвитку гастротуризму у Кременці проведено гастрономічну подію „Гречаний вареник”, яка мала на меті популяризацію місцевого елемента нематеріальної культурної спадщини.

26 серпня 2023 року Всеукраїнське та Тернопільське товариства „Лемківщина”, Всеукраїнське товариство „Молода Лемківщина” та музейний комплекс „Лемківське село” за співпраці з обласною військовою адміністрацією провели на ватряному полі поблизу Монастирська туристичний лемківський молодіжний форум „ЛемЕТНОмандри”.

За напрямом **Стимулювання залучення інвестицій**, з метою забезпечення стабільного економічного розвитку та пошуку дієвих механізмів залучення іноземних інвесторів впродовж 2023 року проводились заходи з популяризації

інвестиційних переваг області як в Україні, так і за кордоном, хоча повномасштабна війна стала фактором негативного впливу на рівень ділової активності та інвестиційне середовище.

Зокрема, в рамках обласної програми міжнародного співробітництва Тернопільської області на 2021-2023 роки забезпечено проведення 26 протокольних заходів керівництва ОВА з іноземними представниками та з представниками дипломатичних установ, акредитованих в Україні, а також участь делегацій області у міжнародних заходах за кордоном. Спільно з іноземними партнерами проводиться робота щодо відпочинку дітей за кордоном. Проведено ряд заходів в рамках Програми транскордонного співробітництва Interreg NEXТ „Польща-Україна 2021 – 2027”. Забезпечено участь 18 представників Тернопільської області – потенційних реципієнтів Програми Interreg NEXТ „Польща-Україна 2021 – 2027” у Форумі пошуку партнерів у м. Жешув (Республіка Польща) за пріоритетом „Здоров'я” та м. Люблін (Республіка Польща) за пріоритетом „Довкілля”. Проводились заходи з популяризації інвестиційних переваг області. Проведено Міжнародний форум „Інтеграція внутрішньо переміщених осіб на Тернопільщині: дієві інструменти та роль Ради ВПО”. В рамках зустрічей з керівництвом області розповсюджено інформацію про експортні пропозиції місцевого бізнесу. Забезпечено сувенірною, брендованою та іміджевою продукцією області іноземних представників в рамках проведення міжнародних заходів та за кордоном. Виготовлено інвестиційний паспорт (атлас) області англійською мовою. Створено 2 онлайн-платформи українською та англійською мовами з метою презентації області серед міжнародних партнерів, висвітлення потреб регіону та залучення коштів від міжнародних організацій. Забезпечено діяльність Установи „Агенція регіонального розвитку в Тернопільській області”.

На ці заходи з обласного бюджету було спрямовано 1,1 млн гривень.

Протягом 2023 року в області в рамках Програми Європейського Інструменту Сусідства транскордонного співробітництва „Польща – Білорусь – Україна 2014-2020” реалізовано 2 проекти:

„Музика прикордоння”. Бюджет українського реципієнта становив 33 568,50 євро, з яких грант – 30 195,00 євро. Головний партнер – Асоціація аніматорів фольклорного руху (Люблінське воєводство, Польща), реципієнт – Творче об'єднання „Нівроку”. В рамках проєкту записано, видано та розповсюджено фольклорний CD альбом „Музика пограниччя „MuZa” із народними композиціями прикордонних регіонів (13 традиційних польських та українських пісень). Наклад альбому склав 2000 копій. Залучені музичні гурти: Joryj Kloc (Україна) та Orkiestra Świętego Mikołaja (Польща). Завершився проєкт 3 спільними концертами на території Польщі в містах Люблін, Цешанів та Сянок. Концерти відвідало понад 900 осіб.

„Кордони рівних можливостей”. Бюджет українського реципієнта становив 785 044,57 євро, з яких грант – 702 251,24 євро. Головний партнер – Асоціація допомоги дітям з інвалідністю „Крок за кроком”, реципієнт – ГО „Товариство батьків дітей із інвалідністю та їх друзів „Зоря надії”. В рамках проєкту з метою розвитку соціальної інфраструктури м. Кременець для

реабілітації осіб з інвалідністю збудовано відповідний сучасний центр. Це дозволить забезпечити якісними послугами із реабілітації та соціалізації не тільки Кременецьку та суміжні громади, а й всю Тернопільську область. Також в рамках проекту розроблено та поширено спільно створений головним партнером та реципієнтом метод реабілітації осіб з інвалідністю.

На території області здійснюється розбудова мережі індустріальних парків Тернопільської області. Так, індустріальні парки „Тернопіль” (площа - 15 га), „Chortkiv-West” (площа - 87,68 га) та „Західноукраїнський промисловий ХАБ” (площа – 10,6 га) включено до Реєстру індустріальних (промислових) парків України (далі – Реєстр) (накази Мінекономіки від 19.09.2018 року № 1318, від 03.10.2019 року № 152, розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.11.2022 № 1014-р) та обрано керуючі компанії (комунальне підприємство „Підприємство матеріально-технічного забезпечення” Тернопільської міської ради, комунальне підприємство „Агенція місцевого економічного розвитку” Чортківської міської ради та ТОВ „Індустріальний парк „Західноукраїнський промисловий хаб”).

Станом на сьогодні, в індустріальному парку „Західноукраїнський промисловий ХАБ” зареєстровано три учасника: ТОВ „Дельта-Фуд Індастрі”, ТОВ М'ясокомбінат Тернопільський” та ТОВ „НАША ПТИЦЯ”. Крім цього, на території індустріального парку „Chortkiv-West” розпочато підготовку до будівництва територіального сервісного центру по захисту агрокультур „Ukravit”.

Одночасно, Борщівська та Лановецька територіальні громади стали учасниками проекту регіонального розвитку „Мережа індустріальних парків „Західний індустріальний кластер”, який є переможцем конкурсного відбору проектів, які можуть фінансуватися за кошти Європейського Союзу в рамках програми секторальної підтримки. На даний час, Лановецькою територіальною громадою проводиться підготовка відповідної документації для включення індустріального парку до Реєстру. Крім цього, Борщівською територіальною громадою надіслано документи в Міністерство економіки України щодо включення індустріального парку „BORSCHIV” до Реєстру індустріальних парків України.

Зборівською територіальною громадою прийнято рішення щодо створення індустріального парку „Зборів” на земельній ділянці площею 16 га та проводиться підготовка відповідної документації для включення даного індустріального парку до Реєстру індустріальних (промислових) парків України.

З метою забезпечення ефективної діяльності комунальних підприємств, установ, організацій області було спрямовано 23,4 млн гривень коштів місцевих бюджетів.

Триває реалізація програми підтримки фінансово-господарської діяльності підприємств та установ спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Тернопільської області на 2022-2024 роки, в рамках якої у 2032 році з обласного бюджету було спрямовано 6 млн гривень.

У зв'язку із військовою агресією російської федерації проти України значно обмежились можливості виконання ремонтних робіт, як на дорогах загального користування державного, так і місцевого значення.

Так, у 2023 році за рахунок коштів державного бюджету в сумі 1100,368 млн гривень на автомобільних дорогах загального користування державного значення проведено ремонтні роботи, а саме:

- поточний дрібний ремонт та експлуатаційне утримання на 32 автомобільних дорогах загального користування державного значення на суму 260760,4 тис. гривень;

- капітальний ремонт штучних споруд на автомобільних дорогах загального користування державного значення на 144078,4 тис. гривень;

- поточний середній ремонт штучних споруд на автомобільних дорогах загального користування державного значення на суму 655863 тис. гривень;

- будівництво штучних споруд на автомобільних дорогах загального користування державного значення на суму 1300 тис. гривень;

- реконструкція штучних споруд на автомобільних дорогах загального користування державного значення на суму 38365,8 тис. гривень.

За рахунок субвенції (та її залишків) з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах області проведено ремонтні роботи на суму 538,1 млн гривень. Крім цього, в рамках співфінансування на проведення ремонтних робіт на автомобільних дорогах загального користування місцевого значення, вулицях і дорогах комунальної власності у населених пунктах області спрямовано 116,9 млн гривень коштів місцевих бюджетів. Також, на утримання та ремонт автомобільних доріг місцевого значення було спрямовано 28,8 млн гривень коштів місцевих бюджетів Козівської та Заліщицької територіальних громад.

За рахунок коштів місцевого бюджету Тернопільської територіальної громади на загальну суму 148,5 млн гривень здійснювався капітальний ремонт, реконструкція та утримання об'єктів шляхово-мостового господарства, облаштування пішохідних переходів, утримання та поточний ремонт технічних засобів регулювання дорожнього руху, дорожніх знаків.

Крім цього, в рамках обласної програми розвитку автомобільних доріг загального користування місцевого користування на 2023 рік забезпечено виготовлення проектів землеустрою по земельних ділянках загальною площею 118,818 га на загальну суму 899,1 тис. гривень.

В рамках обласної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху на період до 2023 року нанесено дорожню розмітку протяжністю 1541 км; встановлено та замінено 668 дорожніх знаків; відремонтовано 10 км бар'єрного огороження; нанесено розмітку на 175 пішохідних переходах; виконано поточний ремонт з пониження бордюрів на пішохідних переходах. На вуличній мережі Тернопільської громади проведено ремонт: 238 м турнікетного огороження, 286 шт дорожніх знаків та стійок; влаштовано 288 шт. дорожніх знаків та демонтовано 71 шт. дорожніх знаків, забезпечено утримання та поточний ремонт 55 світлофорних об'єктів. Розроблено та поновлено 219 проектів організації дорожнього руху на дорогах державного значення. Спільно з представниками поліції в закладах освіти області проведені зустрічі щодо правил

поводження на дорогах, мета яких спрямована на пропаганду безпеки дорожнього руху та виховання дорожньої культури серед населення, проведено практичні заняття з вивчення дорожніх знаків.

Всього використано 36,5 млн гривень державного, 3,5 млн гривень місцевих бюджетів та 27 тис. гривень інших джерел фінансування.

З метою розвитку потенціалу новітніх систем зв'язку в рамках реалізації регіональної програми інформатизації „Цифрова Тернопільщина” на 2022-2024 роки придбано комп'ютери та ноутбуки, 2 телевізори в комплекті зі презентаційними стійками, 2 системи відеоконференцзв'язку, інформаційну продукцію (бейджи, вивіски, сертифікати), програму екранного збільшення з мовною підтримкою ZoomText. Оплачено послуги з впровадження системи електронного документообігу територіальних громад області та послуги розміщення в хмарному середовищі. Проведено оплату послуг з технічної підтримки програмного забезпечення АСКОД.

Використано 2,3 млн гривень коштів обласного бюджету.

З метою успішної реалізації напряму **Впровадження регіональної смарт-спеціалізації** Тернопільська область приєднана до Європейської платформи смарт-спеціалізації S3 Platform, що дозволить розширити співпрацю з країнами ЄС та залучити додаткові фінансові ресурси для розвитку регіону.

Також, реалізується проєкт ПрАТ „Тернопільський молокозавод” щодо впровадження технологій глибокої переробки молока (сировини), загальною вартістю 150 млн гривень, з метою впровадження технології і техніки з повної (поглибленої) переробки молока (сировини) та зменшення впливу підприємства і продуктів його діяльності на навколишнє природне середовище шляхом встановлення обладнання для сушіння сироватки, що дасть можливість переробляти технологічні відходи (сироватку). Результатами реалізації проєкту буде введення в експлуатацію на підприємстві другого виробничого корпусу з поглибленої переробки молока (сировини) з використанням імпортного технологічного устаткування, а саме: організації вилучення з побічних продуктів переробки цінних компонентів – білків, жирів, мікроелементів тощо, а також створення 20 нових робочих місць та зменшення на 5,0 тисяч тонн в рік викидів у навколишнє природне (водне) середовище.

Програмою 3 „Розвиток сільських територій” у 2023 році реалізовувалось 180 проєктів на загальну суму 316,061 млн гривень.

Однією із базових галузей економіки області є сільське господарство. Галузь формує продовольчу та, у визначених межах, економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей економіки і є соціально-економічною основою розвитку сільських територій.

Зокрема, за напрямом **Підвищення рівня зайнятості сільського населення** упродовж 2023 року здійснювались комплексні заходи щодо забезпечення зайнятості населення в сільській місцевості.

Станом на 1 січня 2024 року на обліку в обласній службі зайнятості перебували 1716 безробітних, серед них частка осіб, що проживають у сільській місцевості, становила 53,6%.

Для активізації зайнятості населення та зниження рівня безробіття у 2023 році 22167 особам надано 38582 профорієнтаційні послуги, з них 9365 осіб мали статус безробітного.

Продовжується робота щодо технічного переоснащення діючих та створення високотехнологічних нових підприємств виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, розвитку органічного сільського господарства та виробництва продуктів харчування, покращення доступу агровиробників до ринків збуту.

Зокрема, станом на 01 січня 2024 року в області зареєстровано 122 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативи (далі-СОК), з них 109 діючих.

З метою оптимізації витрат на ведення господарської діяльності СОК, спрощення доступу до агросервісних послуг та каналів збуту 39 сільськогосподарських кооперативів (із 3 районів) об'єдналися у кооперативне об'єднання „Файні газди”.

В області діє комплексна програма розвитку агропромислового комплексу Тернопільської області на 2021-2025 роки, в рамках якої у 2023 році здійснено підготовку спеціалістів для сільськогосподарських підприємств області, забезпечено підтримку галузі тваринництва, використано 970 тис. гривень коштів обласного бюджету.

За рахунок власних коштів підприємств завершено будівництво: тваринницького комплексу (ВРХ) ТОВ „Україна” за межами населеного пункту с. Кошляки на 1500 голів корів; забійного цеху птиці ТзОВ „Укрполь-2005” м. Зборів потужністю на 300 гол. в годину або 20-23 тонн в добу; будівель і споруд тепличного господарства за межами населеного пункту на території Кам'янківської сільської ради ПП Барановський С.І. на площі 2 га; модульної теплиці ТОВ „Поділля Овочі” с. Поділля на 1,61 га; тепличного комплексу ТОВ „Перспектива-2” с. Трибухівці на площі 1,61 га.

Завершено реконструкцію свинарника під пташники ТОВ „Аграрний край” с. Постолівка на 84 тис. птахомісць ; свинокомплексу ПАП „Аркадія” с. Оленівка на 3000 голів.

Продовжується будівництво: другої черги зернового елеватора ПАП „Дзвін” в с. Звиняч потужністю 120 тис. тонн; складу для зберігання зерна з точкою приймання з автотранспорту ПП НВО „Енергоощадні технології” в м. Хоростків потужністю 25 тис. тонн; I черги елеваторного комплексу ПП „Агрон” в с. Товстолуг потужністю 35 тис. тонн зберігання; елеватора ТОВ „Агро-млин” в м. Скалат потужністю 95 тис. тонн зберігання; комплексу по прийманню, очистці, сушці, зберіганню та відвантаженню зерна ТОВ „Калина фармінг” в с. Біла потужністю 85 тис. тонн зберігання; заводу з переробки гною на етанол та виробництва електроенергії на 25 МВт та 10 тонн/год виробництва комбікорму ТзОВ „Гадз-Агро” в с. Заривинці; тепличного комплексу ФГ „Гадз” в с. Заривинці на площі 9 га; модульної теплиці ТзОВ „Агроінвест-Логістик” в с. Котівка на площі 0,88 га.

Триває добудова V черги логістичного комплексу ФГ „Гадз” в с. Трибухівці на 6000 тонн з цехом переробки та фасування овочів та фруктів із двома камерами заморозки.

Затверджена технічна документація на будівництво заводу з переробки сої на олію в м. Хоростків потужністю 100 тонн в добу, добудову млина з переробки зерна на борошно в м. Хоростків потужністю 120 тонн на добу.

За напрямом **Розвиток інфраструктури сільських територій** упродовж звітного періоду здійснено реконструкцію, ремонти та модернізацію: сільських закладів культури на загальну суму 33,7 млн гривень (кошти місцевих бюджетів становлять 32,2 млн гривень, спонсорські надходження та власні кошти – 1,5 млн гривень).

Крім цього, 1 жовтня 2023 року в с. Великі Гаї проведено регіональний фестиваль патріотичної пісні „Герої не вмирають”.

За кошти місцевих бюджетів в сумі 4,8 млн гривень проведено поточний ремонт спортзалу Куропатницького ліцею Бережанської територіальної громади, реконструкцію котельні під спортивно-тренажерний зал в с. Мишковичі Великоберезовицької територіальної громади та будівництво сільського стадіону в с. Трибухівці Трибухівської територіальної громади.

За кошти державного бюджету в сумі 1441,928 тис. гривень та місцевого бюджету в сумі 242,742 тис. гривень здійснено влаштування спортмайданчика в с. Снігурівка Борсуківської територіальної громади.

За рахунок коштів місцевих бюджетів територіальних громад в сумі 11158,988 тис. гривень та інших джерел фінансування в сумі 182,845 тис. гривень проведено капітальні ремонти систем опалення Сороківської гімназії, гімназії в с. Ключинці, поточний ремонт даху, спортзалу Великоговилівської гімназії Хоростківської територіальної громади; капітальний ремонт будівлі Петриківської ЗОШ, покрівлі Острівської ЗОШ, модернізація навчального обладнання для закладів освіти Великоберезовицької ЗОШ Великоберезовицької територіальної громади; обладнання харчоблоку в навчально-виховному комплексі Гаї-Розтоцької школи Залозецької територіальної громади; поточний ремонт харчоблоку Потуторського ліцею Бережанської територіальної громади; капітальний ремонт приміщень 1 класу, протирадіаційного укриття в Лозівській ЗОШ, поточний ремонт Шляхтинецької гімназії, Ангелівської ЗОШ Байковецької територіальної громади; капітальний ремонт даху гімназії с. Новосілка Заліщицької територіальної громади.

На охорону здоров'я в сільській місцевості спрямовані кошти місцевих бюджетів в сумі 1 млн гривень, за рахунок яких здійснено капітальний ремонт приміщення ФАПУ в с. Медведківці Трибухівської територіальної громади, поточний ремонт амбулаторії загальної практики сімейної медицини в с. Урмань Бережанської територіальної громади, придбання рекуператорів для Залозецької районної лікарні Залозецької територіальної громади.

З метою покращення якості вулично-дорожнього покриття населених пунктів сільських територіальних громад здійснено ремонт та утримання доріг, поточний ремонт дорожнього покриття вулиць на території Бережанської, Байковецької, Великоберезовицької, Трибухівської територіальних громад, використано

97,3 млн гривень коштів місцевих бюджетів.

Спільні зусилля органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, в тому числі територіальних громад, громадських організацій, бізнес-середовища та науковців і надалі будуть спрямовані на створення умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку області, забезпечення додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного її громадянина, підвищення рівня життя населення, а також поглиблення процесів ринкової трансформації на основі підвищення ефективності використання потенціалу області.

**Директор департаменту
економічного розвитку і торгівлі
обласної військової адміністрації**

Галина ВОЛЯНИК